

PRÁVA O ČINNOSTI PSYCHOLOGICKÉHO ÚSTAVU ČSAV ZA ROK 1988

V roce 1988 bylo úsilí psychologického ústavu ČSAV zaměřeno především na plnění následujících hlavních úkolů:

- 1/ Plnění úkolů SPZV, a to jak v rámci ústavem koordinovaného HÚ IX-6-4, tak v rámci HÚ IX-10-3, koordinované katedrou psychologie FF UK v Praze, a některých dalších úkolů SPZV na základě spolupráce s dalšími psychologickými /i některými jinými/ pracovišti v ČSSR i v zahraničí na základě uzavřených dohod.
- 2/ Další rozpracování a upřesnění koncepce vědeckovýzkumné činnosti ústavu reflektující aktuální společenské požadavky, jež vyplývají z procesu přestavby společenského života. Tato koncepce akcentuje především psychologickou problematiku aktivizace lidského činitele a psychologické otázky sociálního rozvoje naší společnosti.
- 3/ Přípravu některých výstupů SPZV a oponentur úkolů SPZV v rámci plnění vědeckého programu SPZV na 3. pětiletku a zpracování podkladů a návrhů pro koncepci SPZV na 9. pětiletku /ve spolupráci s vědeckým kolegiem pedagogiky a psychologie, partnerskými psychologickými pracovišti i některými dalšími pracovišti a institucemi/.
- 4/ Organizační a odbornou přípravu čs.-sovětského sympozia "Utváření socialistické osobnosti, vědání a chování mládeže", které bylo realizováno v rámci plnění úkolů SPZV a na základě spolupráce se sovětskými psychologickými pracovišti ve dnech 27.-29.9.1988 v Praze a postupnou přípravu 6. pražské mezinárodní psychologické konference, která bude ústavem uspořádána v roce 1990.
- 5/ Další zkvalitnění kádrových, materiálních a prostorových podmínek plnění všech úkolů PsÚ ČSAV, především získání dalších prostor, vybudování ústavní laboratoře, vybavení ústavu kvalitní reprografickou technikou a dokončení vybavení ústavu adekvátní výpočetní technikou.

1. Výsledky plnění plánů výzkumných prací

Rovněž v roce 1988 pokračoval ústav jak v činnosti koordináční, tak činnosti řešitelské, jež vyplývají z postavení ústavu ve struktuře řešitelských kapacit SPZV v 8. pětiletce. Ústav koordinuje NÚ IX-6-4 SPZV a řeší zde DÚ č. 4, podílí se též na plnění NÚ IX-10-5 SPZV, koordinovaného Katedrou psychologie FF UK v Praze - zde ústav řeší DÚ č. 2 a 3. Dále - v poněkud menší míře - se pracovníci ústavu podíleli i na řešení některých dalších úkolů: samostatným subdílčím úkolem a řešitelskou kapacitou 3000 hodin ročně se pracovníci ústavu účastní řešení NÚ 138073 ZČ SPZV, koordinovaného Fyziologickým ústavem ČSAV a menší částí řešitelské kapacity též ústav participuje na řešení úkolu, zaměřeného na problematiku utváření vědomí v antropogenezi, který je koordinován Laboratoří evoluční biologie ČSAV. Ústav je též zapojen do plnění tzv. komplexních úkolů, a to zvl. úkolu IX-53 a IX-57 a dále i na řešení úkolů Komise pro výzkum otázek míru a odzbrojení ČSAV.

Úroveň plnění všech těchto úkolů byla prověřena v průběhu roku 1988 při různých příležitostech, zvl. v rámci oponentur kontrolovatelných etap úkolů SPZV i ZČ SPZV, v rámci oponentur cílových úkolů, na čs.-sovětském sympoziu "Utváření socialistické osobnosti, vědomí a chování mládeže", ale i např. částečně v soutěži o nejlepší práci mladých pracovníků ústavu, na stránkách odborného tisku i v rámci řady vystoupení pracovníků ústavu v hromadných sdělovacích prostředcích. Výše uvedené možnosti prezentace výsledků práce ústavu v oblasti plnění úkolů SPZV vesměs prokázaly úspěšné plnění stanovených výzkumných programů, a to i přes již zmíněné prostorové a dialektální obtíže a částečně i některé nedostatky v oblasti servisního zajištění výzkumné činnosti (na počátku roku 1988 nedostatky v reprografických pracích, zhotovování grafů, obrazové dokumentace, atd.). V této souvislosti je třeba ocenit iniciativu všech pracovníků ústavu při překonávání uvedených obtíží, přispívající k některým velmi dobrým

výsledků ústavu v uplynulém roce, oceňovaným i nadřazeným orgány: v roce 1988 byla udělena Cena ČSAV kolektivní práci "Psychologické aspekty vývoje osobnosti a utváření socialistického vědomí", která je hlavním výstupem MÚ VIII-6-9 SPZV. Z osmičlenného autorského kolektivu, vedeného prof. M. Kodýmou, je šest pracovníků PsÚ ČSAV.

V oddělení obecné psychologie bylo v souladu s plánem plnění úkolů SPZV v 3. pětiletce úsilí avt. na začátku roku soustředěno na přípravu průběžného kontrolního hodnocení hlavních úkolů zařazených do ústředního směru. V rámci tohoto hodnocení, realizovaného na Vysoké škole politické ÚV KSČ, byl též úspěšně opakován i MÚ IX-6-4, jehož významnou část tvoří MÚ č. 4, řešený oddělením obecné psychologie. V oddělení byly zpracovány studie J. Škotsa /ve spolupráci se sovětskou psychologičkou Abulchanovou-Slevskou/ "Sociální myšlení a představa" pro časopis Voprosy filosofii, práce J. Linharta "Dialektika psychosociální formy pohybu hmoty" do sborníku ÚFA ČSAV, jehož editorem je J. Žeman, a dále příspěvek J. Linharta "Dialektika rozvoje tvořivosti" do čs.-bulharského sborníku, připravovaného v ÚML ÚV KSČ. Dále byly zpracovány studie J. Linharta "Vědy o člověku, zlidšťování výroby a techniky v socialismu" pro Filozofický časopis a práce "Nový kategoriální systém kognitivní psychologie", předané do tisku pro časopis "studia psychologica". Dále byly zpracovány studie Z. Petrželky "Grafomotorický výraz, rozpoznávání, interpretace a kresbě vyjádření dialektického výrazu emocí ve vztahu k self-konceptu a rysům osobnosti extravertní-introvertní a neuroticismu", M. Sedlákové "Pojetí významu v současné psychologii", M. Kučery /ve spolupráci se S. Štechem/ "Konkrétní psychologie Georgese Politzera", V. Kebzy "Metody a metodické postupy výzkumu imaginativních aktivit", D. Hollera "K filosofii a psychologii správného myšlení" a M. Špačka "Jazyková výpověď z aspektu psycholinguistiky", které byly obhájeny jako cílové úkoly za rok 1988. Tři pracovníci oddělení /J. Linhart, M. Sedláková a V. Kebza/ též přednesli sdělení na XIV. psychologických dnech v Olomouci. Dva pracovníci oddělení /J. Linhart

a M. Sedláková/ se též významně podíleli na přípravě celostátní učebnice "Obecná psychologie", zpracovávané autorským kolektivem, v jehož čele stojí prof. dr. J. Boraš, DrSc. J. Linhart zpracoval kapitoly týkající se obecných otázek psychologie, principu odrazu, vývoje psychiky a vědomí, učení a výkladu představ a obrazotvornosti, M. Sedláková připravila kapitolu o psychologii řeči a znakových procesů. V oddělení byla též připravena řada referátů a sdělení na odborných konferencích a množství dalších příspěvků do odborných periodik /zvl. J. Kholen, J. Linhartem, M. Sedlákovou, M. Kučerou a V. Kebzou/. Významný je též podíl pracovníků oddělení /zvl. M. Sedlákové/ na odborné i organizační přípravě Psychologického výkladového slovníku: bylo dokončeno zpracování hesláře výkladové i etimologické části slovníku a vypracování odkazových hesel, textace hesel byla projednána s jednotlivými garanty. Textace odevzdaných hesel byla průběžně korigována. Pracovníci oddělení se též významně podíleli na plnění sdů v rámci MŠ 138073 ZŠ SPZV /zvl. M. Sedláková, V. Kebza a J. Linhart/ V. Kebza je odpovědným řešitelem úkolu/. M. Sedlákovou byl též ukončen překlad Malého psychologického slovníku pro nakl. Svoboda. Dva aspiranti oddělení /K. Pavlica a I. Krchová/ se úspěšně zúčastnili ústavní soutěže o nejlepší práci mladých pracovníků, obsadili 1. a 2. místo.

Rovněž v oddělení psychologie osobnosti bylo úsilí pracovníků soustředěno na přípravu openentury kontrolovatelné etapy SPZV. Zpracovaný obsáhlý materiál "Psychický vývoj, utváření osobnosti a rozvoj tvořivosti" shrnuje výsledky všech pracovníků oddělení i externích spoluřešitelů za poslední období. Pracovníci oddělení měli největší podíl na přípravách a úspěšném průběhu čs.-sovětského sympozia "Utváření socialistické osobnosti, vědomí a chování mládeže", do jehož programu přispěli tři pracovníci oddělení sděleními /J. Kotásková, M. Langová a J. Nyšková ve spolupráci s M. Martínkovou/. Tři pracovníci oddělení též referovali na Třetí evropské konferenci ve vývojové psychologii, která se konala v červnu 1933 v Budapešti /J. Kotásková, J. Nyšková a J. Nováčková/. J. Nyš-

ková /ve spolupráci s M. Martinkovou/ též zpracovala příspěvek pro XIV. psychologické dny v Otomouci, vedoucí oddělení J. Hlavsa přispěl svým sdělením do programu Pedagogických dní, pořádaných na přelomu června a července 1988 ve Spišské Nové Vsi. J. Kotásková působila jako lektorka na Letní škole mladých psychologů, pořádané v září 1988 v Bishovu a referovala na sympoziu s mezinárodní účastí v Neubrandenburgu /NDR/. M. Langeová zpracovala studii "Učitel v konfliktních výchovných situacích", která byla obhájena jako titulový úkol za rok 1988. V oddělení dále probíhalo matematicko-statistické zpracování výzkumných dat v rámci řady výzkumů: ve výzkumu genese morálních ukazatelů osobnosti dětí a adolescentů v souvislosti s osobností a postoji rodičů, ve výzkumu přístupů k řešení vybraných školních konfliktních situací, v rámci ověření nového modelu diagnostických postupů při předškolních prohlídkách a v rámci výzkumu schopnosti v náročných životních podmínkách. Pokračovala též validizace metody morální orientace osobnosti ve spolupráci s Linkou důvěry, byla realizována modifikace a předběžné ověření použitelnosti sovětské metody "kreslení vzorku podle diktátu" pro screening a proběhla další fáze výzkumného projektu a VÚK při SP ČSAV a částečné zpracování dat a analýza souboru prediktorů: adaptace učení. Pracovníci oddělení se též podíleli na přípravě a zajištění dalších akcí shrnujících výsledky plnění úkolů SPZV, např. konference "Technická tvůrčí práce na přechodu k 21. století" a sborníku "Učitel a žák ve výchovně vzdělávacím procesu". Někteří pracovníci oddělení se též podíleli na zpracování hesel pro Psychologický výkladový slovník a participovali též na plnění úkolů v rámci HÚ 138073 ZČ SPZV /L. Hříbková a V. Blažek/. M. Charvátová se zúčastnila soutěže mladých pracovníků ústavu /obsadila spolu s I. Krehovou 2. místo/. Pracovníci oddělení rovněž dále publikovali četná studie, sdělení a příspěvky v odborném čas. i zahraničním tisku a v Bulletinu PaŮ ČSAV. V oddělení byla obhájena též jedna kandidátská disertační práce /J. Nováčková/.

V sdělení sociální psychologie byla zpracována A. Vete-

hradským a kol. teoretickoanalytické studie "Psychologická východiska zařteňování mládeže do pracovních kolektivů", uzavírající kontrolovatelnou etapu řešení úř. 3 v rámci HÚ IX-10-5 SPZV. Tato studie, shrnující dosažené výsledky v rámci oddělení, byla úspěšně opanována v listopadu 1988, dále byla P. Krejčím a kol. zpracována závěrečná zpráva o plnění úř. 7 v rámci úkolu IX-10-5/03 s názvem "Postoje mládeže k otázkám míru a války a některé jejich psychologické determinanty", která bude opanována v I. čtvrtletí 1989. Dále bylo realizováno zpracování dat z výzkumu zařteňování mladých pracovníků v ÚKB, závod Tatra, Praha Smíchov. Byla připravena též interpretace získaných výsledků pro závěrečnou zprávu. V oddělení byly rozvíjeny základní teoretickometodologické přístupy k psychologické problematice řízení sociálních procesů a jejich konkretizace při řešení otázek zařteňování mladých pracovníků do pracovních skupin, byly specifikovány společenské funkce psychologie v období přestavby společenského života a byly dále získány sociální informace o třídním přístupu naší mládeže k otázkám míru a války. P. Krejčí zpracoval studii "Psychologické aspekty pracovního kolektivu jako subjektu společných činností" a O. Chaloupka studii "Mezigenerační vztahy jako determinanta rozvoje pracovních skupin", které byly obhájeny jako cílové úkoly za rok 1988. Pracovníci oddělení /A. Velehradský, P. Krejčí, O. Chaloupka, V. Bokorová, H. Martínková ve spolupráci s J. Hyškovou, O. Motlová, M. Houlisavá/ přispěli celkem osmi referáty do programu čs.-sovětského sympozia a připravili /A. Velehradský, P. Krejčí, O. Chaloupka, V. Bokorová, H. Martínková ve spolupráci s J. Hyškovou, O. Motlová, M. Houlisavá/ celkem deset referátů na XIV. psychologické dny v Olomouci. A. Velehradský též referoval o výsledcích řešení úř. IX-10-5/03 na konferenci k plnění HÚ IX-10-5 v červnu 1988. Dva aspiranti oddělení /M. Kofínek a L. Házuka/ se úspěšně zúčastnili ústavní soutěže o nejlepší práci mladých pracovníků. Pracovníci oddělení připravili též řadu dalších studií, příspěvků, podkladů a sdělení, které prezentovali v odborném tisku i na různých

ných vědeckých setkáních. V oddělení byla též v roce 1988 obhájena 1 kandidátská disertační práce /D. Chloupek/.

V oddělení MMET je činnost již tradičně členěna na dva hlavní celky: vlastní výzkumnou činnost a zpracovávání dat získaných z výzkumů realizovaných v odděleních obecné psychologie, psychologie osobnosti a sociální psychologie. Obě tyto oblasti spolu úzce souvisejí. Kromě toho pracovníci oddělení zajišťují též v rámci možnosti servisní činnost. V rámci vlastní výzkumné činnosti pokračovaly práce na úkolu "Modely s latentními proměnnými pro psychologická data a jejich realizace na počítači", který je zařazen do ústavních úkolů SPZV. V rámci tohoto úkolu byly v roce 1988 rozpracovány zvl. metodologické otázky. V oddělení byl zpracován a obhájen kolektivní cílový úkol "Automatizovaný výběr statistické analýzy dat STRON". Dále byla pracovníky oddělení realizována implementace systému "COBA" na počítačích BEST R /IBM PC/ a HP 110+. K současné fázi vývoje systému STRON byla předána do tisku publikace v angličtině. V souvislosti s nutností zvládnutí nové výpočetní techniky pracovníci oddělení věnovali značné úsilí získání a úpravě programového vybavení /bylo nutno se seznámit s programovacími jazyky FORTRAN 77, MS BASIC a částečně MS PASCAL a dále s operačním systémem DOS/. V rámci zpracovávání výzkumných dat pro psychologická oddělení ústavu byla v roce 1988 realizována pracovníky oddělení MMET rozsáhlá spolupráce, týkající se celkem 13 pracovníků ústavu a zahrnující velmi širokou problematiku. Řada odborných konzultací byla poskytnuta též některým externím kooperujícím pracovištím. Částečně byla v oddělení zajišťována i tvorba výzkumné dokumentace /zvl. tvorba grafů/, pokračoval též servis databázového systému Čs. psychologické společnosti.

Ve SVI nebyl v roce 1988 zpracováván samostatný cílový úkol. Pracovnice střediska připravovaly podklady pro novou koncepci činnosti SVI, které bude vypracována v roce 1989 na základě cílových úkolů střediska z let 1986-1987 a bude řešit otázku vytvoření informační báze, shrnující publikace docházející do SVI PaÚ, práce pracovníků ústavu a analytické zpracová-

III. Realizace výsledků společenských věd a spolupráce se společenskou praxí

a/ Pro federální ministerstvo práce a sociálních věcí byly pracovníky odd. sociální psychologie zpracovány podklady k přípravě dokumentace o současné rodině a koncepci řízení dalšího jejího sociálního rozvoje /M. Martinková, V. Borkerová/. V rámci Pražské výzvy byl úspěšně ukončen kurs psychologie pro vedoucí pracovníky ONV Praha 1. Pro vedoucí pracovníky a.s. Skice byl uspořádán kurs psychologie, k výběru pracovníků pro náročná železniční povolání byly zpracovány podklady k teoretické analýze psychologických přístupů /P. Krejčí/.

Pokračovala též spolupráce ústavu, zajišťovaná pracovníky odd. psychologie osobnosti, s odbory sociálních věcí a odbory školství ONV v Praze při hodnocení maladaptivity mládeže, a KPPP v Plzni při uplatňování screeningových metod a se sociologickou společností na výzkumu problematiky rodiny a rodičovství a s ČSVTS při uplatňování metod rozvoje tvořivosti. Byly též připraveny podklady pro scénář vědecko-populárního filmu.

Pracovníci odd. obecné psychologie rozšířili spolupráci s žurnalistickou praxí - pro Ústav teorie a praxe žurnalistiky při VĚ UK byly zpracovány tři příspěvky týkající se obecně psychologických možností ovlivnění tvůrčího procesu v žurnalistice. Tyto příspěvky byly předneseny na mezinárodním semináři pořádaném ÚTPŽ. Sále se prohloubily aktivity profesní skupiny "Psychologové za nír", která úzce kooperuje s Čes. mírovým výborem. Ve společenské praxi mají již tradiční uplatnění některé metody formování socialistického vědomí /zvl. metody ASU, skupinového řešení problémů, heuristické programy, atd./. Ve spolupráci J. Linkerta a B. Šalingerera byl navržen heuristicko-deterministický model řízení sociálních systémů. Širěji bylo využíváno i výsledků výzkumů počátečního štění ve školské praxi.

b/ + c/ Nadále pokračovala spolupráce se všemi institu-

cent, a níže již byla navázána v dřívějších letech. Pokračovalo též plnění závazku k Pražské výzvě, rozvoj zaznamenala i spolupráce s Linkou důvěry a s Výzkumným ústavem kriminologickým při ÚP ČSSR. V rámci empirického výzkumu pro ÚP ČSSR, jehož výsledky mají sloužit také k prevenci kriminality mládeže, byly rozpracovány stázký rodin a dětní a výchovnými problémy. Pro ÚP ČSSR byla zpracována koncepce uplatnění psychologie práce v kadrové a personální práci a postupy její realizace. Pro A.S. Exice byl zpracován projekt a realizační postupy sociální analýzy kvalifikace zahraničních delegátů.

Nově byl připraven návrh dohody o spolupráci ústavu s JZB AK Slušovice. Tento návrh byl vypracován vedením obou pracovišť a po úpravách na základě připomínek ÚP ČSAV byl v závěru roku 1988 definitivně dopracován. Výsledky plnění této dohody, týkající se jak metodické a konzultační pomoci PsÚ ČSAV útvaru sociálních analýz JZB AK Slušovice, tak řešení některých konkrétních výzkumných problémů a aplikace výsledků vědecké činnosti ústavu ve specifické oblasti společenské praxe, budou každoročně vyhodnocovány. Dohoda vstupuje v platnost k 1.1.1989.

Kromě těchto hlavních výstupů spolupráce a praxi byly též připraveny četné další výsledky této kooperace v podobě statí, referátů a sdělení na konferencích, seminářích, kurzech, atd.

d/ Pokračovalo metodické řízení oboru psychologie železničního zdravotnictví /A. Velehradský/, pracovníky ústavu bylo zajištěno v roce 1988 metodické vedení pedagogicko-psychologické poradny při ZO Čs. svazu žen. Pracovníky ústavu byly dále zpracovány expertizy pro architektky a projektanty, v různých formách přípravy vedoucích kádrů v hospodářské sféře byla realizována řada konzultací a expertizních vystoupení /zvl. pro Institut řízení při ÚPV ČSSR/. Tři expertizní studie byly zpracovány pro Ústav teorie a praxe žurnalistiky při FJL UK /viz výše/. Pokračovala též konzultační spolupráce se Subkensis pro společenskou vědu zřízenou při státní knihovně ČSR. Konzultace v oblasti matematicko-statistického zpracování dat a programového vybavení byly poskytnuty mj. Internálnímu středisku

UNESCO při UK, Ředitelství čs. automobilového průmyslu a
pracovníkům sačs.

e/ stručné konfrontace výsledků s aktuálními problémy
rozvoje společnosti v soudobé etapě:

Lze konstatovat, že v řadě oblastí výsledky aktuálně
navazují na současný společenský vývoj /např. metody rozvoje
tvořivosti, metoda něžení morální zralosti osobnosti, metody
k aktivizaci subjektu-lidského činitele, výzkum životních
situací, atd./, Ppřtrvávají však některé již dříve konstate-
vané nedostatky v systému vlivů na osobnost a její vývoj
/životní prostředí, výchovně vzdělávací soustava, rodina,
náhradní rodinná péče, atd./.

f/ Dosažené výsledky kritiky buržoazní ideologie a reviz-
ionismu jsou implicitně /i explicitně/ zahrnuty v jednotli-
vých výstupech SPZV. Speciálně je tato problematika řešena
v komplexním úkolu IK-57 /odpovědným řešitelem za PsÚ byl
stanoven člen korespondent J. Linhart/.

IV. Prognostické a koncepční podklady pro dlouhodobý výhled

Rovněž v průběhu roku 1988 pokračovalo působení ústavu ve funkci prognostického pracoviště pro psychologické vědy v ČSSR; ústav přitom kooperoval s vědeckým kolegiem pedagogiky a psychologie ČSAV a čs. i zahraničními partnerskými pracovišti.

a/ + b/ Pro VII. mezinárodní vědecké sympozium "Řízení vědeckotechnického pokroku v socialistických zemích" /Praha, 12.-14.10.1988/ byl připraven příspěvek k možnosti využití psychologů jako konzultantů při zavádění inovací v oblasti řízení. Pro časopis "Teorie rozvoje vědy" byl dále zpracován příspěvek "K úloze psychologie v dlouhodobém sociálně ekonomickém rozvoji naší společnosti" /duben 1988/. Ústav též vypracoval stanovisko ke koncepci LES ČSAV.

V rámci letošního jednání čs.-sovětské komise pro spolupráci ve společenských vědách byl zpracován koncepční návrh programu spolupráce se sovětskými psychologickými pracovišti.

Realizace spolupráce při provádění vědeckých výzkumů v oblasti řízení.

d/ -
Byla realizována celkem 12 výjezdů do SSSR, vesměs v rámci plánovního úkolu, z 4 příjezdů pracovníků ze SSSR.

- 2.1. s rozvojem spolupráce byly realizovány následující úkoly:
 - 2.1.1. pokračování spolupráce s Institutem, byl na rok 1988 vypracován plán spolupráce, ke kterému byly vydány společné pracovní programy /čs. a sovětské psychologické pracovníky v Jasnou/.
 - 2.1.2. pokračování spolupráce s Institutem psychologů a psychometrie, ke kterému byly vydány společné pracovní programy /čs. a sovětské psychologické pracovníky v Jasnou/.

2.2. Ústav měl úkol příslušnými institucemi realizovat úkoly.

2.3. -
Byly realizovány 2 výjezdy /Pinsk, SSSR/ z toho výjezd do Moskvy na zasedání výboru čs. vědecké společnosti pro kooperaci s

V. Rozbor a zhodnocení vědeckých styků se zahraničím

1/ Spolupráce se zeměmi socialistického společenství

- a/ Pokračovala spolupráce a pracovní AV SSSR, NDR a NLR na základě plnění uzavřených dohod. Bylo realizováno čs.-sovětské sympozium /viz bod 4 b/ a již dříve navázané kontakty s Psychologickým ústavem Gruzinské AV byly dále prohloubeny.
- b/ v rámci plnění sml., jímž ústav participuje na řešení NČ 138073 ZČ SPiV, pokračovala nepřímá účast ústavu na plnění programu Interkosmos /ve spolupráci s Fyziológickým ústavem ČSAV/.
- c/ Společný sborník k otázkám rozvoje socialistické osobnosti vyjde v nakladatelství Nauka v Moskvě. Spolupráce s Kybernetickým ústavem AV NDR bude uzavřena sborníkem z mezinárodní konference, kterou pořádá německá strana v březnu 1989 v Berlíně. Ve spolupráci s NIIOPP APN SSSR byla zahájena příprava společné monografie "Psychologija profesionalnoj dejatel'nosti". S prof. Roščinem /SSSR/ byla realizována spolupráce při ověřování metody morální zralosti osobnosti.

d/ -

Bylo realizováno celkem 15 výjezdů do ZSSR, vesměs v rámci plnění dohod, a 4 přijetí pracovníků ze ZSSR.

2/ Styky s nesocialistickými státy

- 2.1. S rozvojovými zeměmi nebyla spolupráce realizována.
- 2.2. Pokračovala spolupráce s Finskem, zvl. na poli výzkumu kreativity, kde je zvažována možnost vydání společné monografie /Katedra psychologie Univerzity v Jeesuu/.
Dále pokračovala spolupráce s australským psychologem a psychometrickem prof. Mc Donaldem na poli výměny informací a získání největších strukturálních modelů.
- 2.3. Ústav nemá dosud přímé mezinárodní meziústavní dohody.
- 2.4. -
Byly realizovány 3 výjezdy /Finsko, NSR/, z toho výjezd do NSR na základě vyzvání čs. mírovým výborem na konferenci k

problémů mírového hnutí. Byla realizována též jedno přijetí z nesocialistických států.

3/ Spolupráce s mezinárodními vládními a nevládními organizacemi

a/ Pokračovala spolupráce s International Society for the Study of Behavioral Development /ISSBD/ při přípravě mezinárodních vědeckých setkání i při přípravě a realizaci výzkumných projektů. Návrh na členství 1 pracovníka ústavu v další mezinárodní nevládní organizaci /American Association for the Study of Mental Imagery - AASMI/ nebyl schválen.

b/ Přehled funkcí:

J. Kotásková - členka výboru ISSBD

J. Hlavsa - člen komise FUNTU pro rozvoj tvůrčí činnosti

P. Blahuš - člen Psychometric Society

c/ Účast čtyř pracovníků ústavu na Třetí evropské konferenci vývojové psychologie v Budapešti ve dnech 15.-19.6.1988 /3rd European Conference on Developmental Psychology/ - pořádala ISSBD /viz výše/.

4/ Vědecké setkání

a/ v zahraničí

- "Třetí evropská konference vývojové psychologie" - účast 4 pracovníků s referáty, prohloubení kontaktů s ISSBD;

- Mezinárodní sympozium "Zur psychischen Entwicklung der Persönlichkeit in Kindes und Jugendalter" - účast 1 pracovníce s referátem /Neubrandenburg, NDR/

b/ v ČR

Psů ČSAV organizoval uspořádání čs.-sovětského sympozia "Utváření socialistické osobnosti, vědomí a chování mládeže", které proběhlo ve dnech 27.-29.9.1988 v Praze za účasti 7 hostů ze SSSR a řady čs. odborníků. Ze sympozia bude vydán sborník, který je nyní kompletován.

VI. Práce a kádry, výchova vědeckých pracovníků a spolupráce s vysokými školami

A/ Práce a kádry vycházela z příslušných stranických usnesení, pokynů ÚP ČSAV a byla realizována v souladu s prováděním plánu kádrového, personálního a sociálního rozvoje na rok 1988. Vědecká činnost pracoviště byla realizována v souladu se zpravenou koncepcí ústavu.

Současná kádrová struktura ústavu je příznivá z hlediska věkové skladby i z hlediska poměru vědeckých a odborných pracovníků. Všechny vedoucí funkce jsou obsazeny pracovníky s předepsanou kvalifikačními i kádrovými předpoklady. V průběhu roku 1988 bylo též doloženo obsazení místa vedoucího oddělení matematických metod a experimentální techniky; funkci vykonával až do 30.6.1988 doc. PhDr. P. Šlahuší, CSc. ve zkráceném vedlejšího pracovním poměru. Obměna byla - v souladu s plánem kádrového, personálního a sociálního rozvoje - provedena z vlastních kádrových rezerv a k 1.7.1988 byl vykonáváním funkce vedoucího oddělení MMT pověřen RNDr. Jaroslav Kvapil.

V současné době je v koncepci struktury ústavu obsaženo celkem 9 kádrových rezerv, z toho je 3 členů KSČ, 6 vědeckých pracovníků a 3 pracovníci s VŠ vzděláním. V přípravě kádrových rezerv je počítáno s jejich perspektivním zapojením do řídicí činnosti ústavu /zástupci ved. oddělení, event. vedoucí oddělení, funkce vědeckého tajemníka/, kde mají postupně prokázat své schopnosti. Vybraní pracovníci jsou též postupně zapojováni do komitací Vědeckého kolegia, orgánů Čs. psychologické společnosti při ČSAV, redakčních rad odborných časopisů, atd. Plánována je i jejich další politická příprava. To vše je zakotveno i v plánech osobního rozvoje.

V ústavu jsou pro všechny odborné a vědecké pracovníky organizovány zhruba 1x za měsíc odborné semináře, kde pracovníci ústavu i hosté vystupují s odbornými referáty.

V sociální oblasti se vycházelo ze zpracované kolektivní smlouvy mezi vedením ústavu a ZV SKM; lze konstatovat, že

všechna její hlavní ustanovení byla plněna.

V ústavu je k 31.12.1988 43 pracovníků, 3 interních aspirantů /z toho 1 na satořské dovolené/, 2 pracovníci na studijním pobytu, 6 studentských vědeckých aíl a 15 externích vědeckých aspirantů. Z uvedeného počtu je 17 vědeckých pracovníků, z toho 6 vedoucích vědeckých pracovníků, 4 s kvalifikačním stupněm IIa a 7 IIb. Vědeckou hodnost DrSc. mají 3 pracovníci, 2 mají vědeckopedagogickou hodnost profesor a 3 docent.

Soustavná pozornost byla v ústavu v uplynulém období věnována oblasti vědecké výchovy a vzdělávání pracujících. V ústavu působí celkově 8 školitelů, z nichž 3 jsou DrSc., a 5 doc. Všichni školitelé jsou plně využíváni v rámci ústavu jako školícího pracoviště. Průměrný věk školitelů je 56 let. Práci školitelů je vedením ústavu u výborech 20 Kč věnována soustavná pozornost.

V roce 1988 byli do studijního pobytu přijati dva pracovníci, místa interních aspirantů v tomto roce obsazena nebyla vzhledem k nízké odborné úrovni uchazečů.

V hodnoceném období bylo realizováno celkem osm obhajob, z toho tři obhajoby dokterských disertací a pět obhajob kandidátských disertací. Dvě další kandidátské disertační práce byly připraveny k obhajobě /bude realizováno v průběhu prvního čtvrtletí 1989/, a další čtyři kandidátské disertace byly přijaty k zahájení řízení.

Pokračovalo též studium jednoho pracovníka ústavu na Vysoké škole /FF UK v Praze, studium při zaměstnání/.

Autorskému kolektivu, vedenému s. prof. Kodýmou, ředitelem ústavu, byla udělena Cena ČSAV za kolektivní monografii "Psychologické aspekty vývoje osobnosti a utváření socialistického vědomí". Z osmičlenného autorského kolektivu je šest pracovníků PsÚ.

U příležitosti významného životního jubilea byla s. doc. Kholovi, zástupci ředitele ústavu udělena Zlatá plaketa L. Štolla za zásluhy ve společenských vědách.

Na základě zhodnocení pracovních výsledků a s přihlédnutím k aktivnímu a iniciativnímu plnění všech vědeckých i vě-

decko-organizačních úkolů byl oceněn s. doc. PhDr. A. Velehradský, CSc., vedoucí oddělení sociální psychologie, udělením titulu "Vzorný pracovník Psychologického ústavu ČSAV" za rok 1982.

K 17. listopadu byla vyhlášena ústavní soutěž o nejlepší práci mladých pracovníků PsÚ. Všichni účastníci soutěže spadali do kategorie do 35 let, bylo podáno celkem 5 prací, které byly posuzovány /včetně úrovně prezentace/ komisí, jmenovanou ředitelem ústavu. Všechny práce byly přijaty jako ohodnocené, komisí bylo sestaveno pořadí, které bylo vyhlášeno na veřejném zasedání komise. Žádná z prací nebyla postoupena k návrhu na vyšší ohodnocení.

Vědecká výchova při studijní pobytu cizích státních příslušníků v hodnoceném období v ústavu realizovány nebyly.

B/ Spolupráce s vysokými školami

a/ v oblasti vědecké a výzkumné činnosti

Pokračovala spolupráce při plnění úkolů SPZV: pracovníci ústavu řeší dva dílčí úkoly v rámci MŠ IX-10-5, koordinovaného katedrou psychologie FF UK, a v rámci plnění MŠ IX-6-4, koordinovaného Psychologickým ústavem ČSAV, jsou některé sÚ řešeny i pracovníky vysokých škol /zvl. FF UK, PedF UK/. V hodnoceném období byly realizovány oponentury některých těchto úkolů /viz též bod I této zprávy/.

b/ v oblasti výchovně vzdělávacího procesu se zúčastnilo v roce 1982 spolupráce s vysokými školami celkem 7 pracovníků. Jeden pracovník je členem vědecké rady fakulty, dva působí jako členové komise pro rigorózní řízení a čtyři jsou členy komise pro obhajoby kandidátských disertačních prací. Sedm pracovníků působí jako učitelé činní ve výuce a pět pracovníků ústavu je autory či spoluautory učebnic a učebních textů. Jeden pracovník ústavu zastává funkci externího vedoucího katedry.

V ústavu působí Bost studentských vědeckých síl, většinou studentů FF UK v Praze, oboru psychologie, resp. knihovnictví a vědecké informace.

c/ v oblasti ediční činnosti spolupracuje Ústav s pracovníky vysokých škol při vydávání časopisů Čs. psychologie a Bulletinu Psů. Pracovníci Ústavu působí jako autoři či spoluautoři učebnic a učebních textů.

d/ Byla dohodnuta spolupráce mezi Ústavem a FF UK a PedF UK ohledně využívání fakultních laboratorii pro ústavní výzkumy vzhledem k nedostatečným možnostem Psů ČSAV.

e/ -

f/ V oblasti periodických publikací pokračovala vydávání časopisů Čs. psychologie a Bulletinu psychologického Ústavu ČSAV. V rámci těchto periodik a v rámci odborných sdělení odborných časopisů bylo publikováno celkem 76 vědeckých článků a 12 populárních vědeckých článků (podrobněji viz výše). Publikování vědeckých článků v odborných časopisech je velmi důležitým prostředkem výzkumu.

g/ Ústav v roce 1957 pokračoval v práci na přípravě učebnic z psychologie. Byly dokončeny učebnice z psychologie pro střední školy a učebnice z psychologie pro vysoké školy. Ústav pokračoval v přípravě učebnic z psychologie pro střední školy a učebnic z psychologie pro vysoké školy. Ústav pokračoval v přípravě učebnic z psychologie pro střední školy a učebnic z psychologie pro vysoké školy. Ústav pokračoval v přípravě učebnic z psychologie pro střední školy a učebnic z psychologie pro vysoké školy.

VII. Ediční činnost

1/ Zhodnocení zasílení, rozsahu a úrovně publikační a ediční aktivity:

a/ V oblasti knižních a jiných neperiodických publikací bylo v hodnoceném období publikováno 1 kolektivní monografie, 1 monografie jednoho autora, dále překlad práce sovětského psychologa B.F. Lomova "Teoretické a metodologické problémy psychologie", realizovaný kolektivem překladatelů z řad pracovníků PsÚ, a sborník z 2. pražské mezinárodní psychologické konference.

b/ V oblasti periodických publikací pokračovalo vydávání časopisu Čs. psychologie a Bulletinu Psychologického ústavu ČSAV. V rámci těchto periodik a v rámci některých dalších odborných časopisů bylo publikováno dalších cca 70 vědeckých statí a 12 populárně vědeckých článků /podrobněji viz automatizovaná evidence vědeckých prací ČSAV/. Publikační aktivitu ústavu je možno hodnotit jako poněkud vysokou.

2/ Záměry a návrhy opatření:

Na základě dlouhodobého úsilí vedení ústavu byly ústavu v roce 1985 přiděleny dva přístroje zn. Rex-Rotary: kopírovací přístroj Rex Rotary 7315 Z a malofacet Rex Rotary 1604. Tím se výrazně rozšířily a zkvalitnily dosavadní ediční možnosti pracoviště v souvislosti s přípravou sborníků z mezinárodních vědeckých konferencí, plněním úkolů SFZV, plněním funkce ústavu jako prognostického a školicího pracoviště, při vydávání časopisu Čs. psychologie, atd.

3/ Pracovníci ústavu i v roce 1985 zúčastnili řady přednášek a seminářů pro ČSFR, socialistickou zahraničí, SSSR, atd. Pracovníci ústavu se angažovali i v orgánech a komisích ústavu, zejména v představenstvu ústavu, poradním výboru a psychologické komisi ÚV ČSFR, v pracovní skupině školy mladých lektorů při ÚV ČSFR, atd./

VIII. Kulturněpolitická a vědeckopopularizační činnost

1/ Přehled hlavních akcí: ~~... v roce 1988 v aktivitách~~

V rámci působení pracovníků ústavu v různých funkcích a orgánech Čs. psychologické společnosti při ČSAV se tyto pracovníci podíleli na četných akcích: např. na založení sekce psychologie zdravého života, na odborné i organizační přípravě XIV. olomouckých psychologických dnů, atd. Pokračovala též úzká spolupráce ústavu s vědeckým kolegiem pedagogiky a psychologie a psychologickou komisí tohoto kolegia na úseku kulturněpolitické i vědeckopopularizační činnosti. Profesionální skupina "Psychologové za nás" se stala aktívním Čs. mírového výboru, i člen této skupiny z řad pracovníků ústavu se na základě vyslání Čs. mírového výboru zúčastnil mezinárodní konference k problematice mírového hnutí v Bonnu /MSR/. Pokračovala spolupráce na tomto úseku též s n.p. Psychodiagnostika v Bratislavě. Byl zpracován návrh scénáře vědecko-populárních filmů a pracovníci ústavu se zúčastnili realizace filmu "Talent pro všechny". Další spolupráce byla navázána s Výborem Čs. veřejnosti pro lidská práva a humanitární spolupráci, který byl ustanoven v závěru roku 1988 v Praze.

2/ V hodnoceném období bylo pracovníky ústavu zpracováno cca 15 vědeckopopularizační příspěvků. Zvýšila se spolupráce s hromadnými sdělovacími prostředky, a to především v souvislosti s participací ústavu na řešení aktuálních společenských problémů /psychologické aspekty přestavby společenského života, aktivizace lidského činitele, podíl psychologie na rozpracovávání otázek lidských práv a humanitární spolupráce, atd./.

3/ Pracovníci ústavu i v roce 1988 uskutečnili řadu přednášek a seminářů pro ČSVTS, socialistickou akademii, ČOV ČSTV, atd. Pracovníci ústavu se angažovali i v orgánech a komisích těchto institucí /např. v předsednictvu sekce pedagogiky a psychologie MV SAK Praha, v pracovní skupině školy mladých lektorů při MV SAK, atd./.

IX. Plnění racionalizačních úkolů

Pracovníci ústavu pokračovali i v roce 1988 v aktivitách souvisejících s úpravami, adaptacemi a estetizací pracoviště. Náročná adaptace probíhala zvl. na pracovišti Úvoz 24 /poměrně značný objem stavebních prací + adaptace některých dříve nevyužívaných prostor/ a nově rekonstruovaném pracovišti Vojtěšská 11/240, kde byla realizována jedním pracovníkem avěpomocí adaptace původně skladových prostor na pracovnu.

V průběhu roku 1988 došlo též k dalšímu rozšíření využívání výpočetní techniky především cestou získání a uplatnění dalšího programového vybavení pro nově získané počítače IBM PC a HP 110+. Pokračovalo též servisní zajištění automatizovaného adresáře Čs. psychologické společnosti.

Podstatně se zlepšilo zajištění reprografických prací přidělením kopírovacího přístroje Rex Rotary 73 15 Z a malofsetu Rex Rotary 1604. Byly zpracovány podklady pro postupnou realizaci nové koncepce práce střediska vědeckých informací /viz též bod I této zprávy/, středisku bylo v této souvislosti přislíbeno přidělení i ke šestnáctibitového osobního počítače. I zde je však jedním z limitujících faktorů nedostatek vhodných prostor.

X. Pracovní iniciativy

V hodnoceném období byly plněny jak závazky uzavřené v rámci Pražské výzvy, tak i závazky uzavřené v souvislosti se zlepšováním a estetizací pracovního prostředí /viz též bod IX této zprávy/.

Pracovní iniciativa byla orientována též na vybavení pracoviště adekvátní reprografickou a výpočetní technikou a na její maximální využití. Toto úsilí přineslo veškeru velmi dobré výsledky především v oblasti zvládnutí nového programového vybavení v oddělení MHEF a zkvalitnění reprografických prací /viz též body I, VII a IX této zprávy/.

V duchu tradice z minulých let byla i v roce 1988 uspořádána pod patronací ZČ ČSM letní brigáda na pomoc lesnímu hospodářství v srni na Šumavě. Pomoc mladých pracovníků ústavu byla oceněna děkovným dopisem lesní správy.

Podíl osobní zainteresovanosti a aktivního úsilí o kvalitní plnění úkolů byl tak jako každoročně oceněn v podmínkách ústavu vyhlášením "Vzorného pracovníka PsÚ ČSAV". Ze rok 1988 byl tento titul udělen s. doc. PhDr. A. Velehradskému, CSc., vedoucímu oddělení sociální psychologie.

Ze zvláštní příležitosti byla pro interní aspiranty s 2 pracovníky ve studijních pobytů/ již nyní včetně dialektního učení, k dispozici zřízena prostor na pracovišti. Úspěšně byla v roce 1988 realizována na vojenské ul. 8. 11/88, je jednorázového řešení, která má být nově vybudována se vzhledem k výhledu, ale zejména naplněna potřebou personálního rozvoje pracovníků. Již v hodnocené době byl v ústavu zřízen ústav výživy, kde z jeden pracovník byl se šesti pracovníky ústavu laborator, přičemž vyhledávání se zvláštní pracovišti ústavu v letech 1982-1988 je zvláštní částí ústavu od přepočtených pracovníků do ústavu v ústavě ul. 8. 11. 88. Tyto instituce také byly ve zvláštní části ústavu jak z hlediska příprav pracovníků, tak z hlediska s prací, včetně výcho-

XI. Základní otázky kadrového, materiálně-technického a finančního zabezpečení

Rok 1988 přinesl v této oblasti značné zlepšení, především v oblasti zajištění reprografických prací /přidělení kopirovacího přístroje a malofestu Rex Rotary/ a lepšího využití výpočetní techniky /získání dalšího programového vybavení/. Částečně se zlepšilo i vybavení ústavu telefonními linkami, které byla v roce 1987 zcela neuspokojivá a bylo analyzováno v loňské výroční zprávě, neboť v pracovně ředitelů ústavu byla zapojena přímá linka se samostatným přístrojem. Nadále však ústav nedisponuje žádnou možností mezinárodního a mezinárodního telefonního spojení v rámci stávající telefonní ústředny, bez možnosti tohoto spojení jsou dosud mj. sekretariát ústavu, zástupce ředitele, vědecký tajemník a vedoucí oddělení.

Ještě závažnější jsou však přetrvávající problémy v oblasti prostorové a dialekační. Ústavu nebyly přiděleny v minulosti příslušné prostory v Jilské ulici, ani v Bělohorské ulici, není možné získat ústavní laboratoř a rozmístit vhodně pracovníky a techniku. Přestože nárůst pracovních míst ústavu je velmi pozvolný, vytváří přírůstek 1 pracovního místa ročně /a možnost přidělení míst pro tři interní aspiranty a 2 pracovníky ve studijním pobytu/ již nyní vážně dialekační obtíže. Adaptace skladových prostor na pracovnu, která byla v roce 1988 realizována ve Vojtěšské ul. č. 11/240, je jednorázovým řešením, které již nevyhovuje ani po stránce hygienické, ale zejména neřeší potřebu perspektivního rozvoje pracoviště. Již v současné době není v některých odděleních ústavu výjimkou, že o jeden pracovní stůl se dělí dva pracovníci, ústavní laboratoř, pracně vybudovaná na bývalém pracovišti ústavu v budově ÚTIA ČSAV, se přes značné úsilí vedení ústavu od přestěhování pracoviště do budovy v Husově ulici č. 4 v letech 1983/1984 dosud nepodařilo znovu získat. Tyto limitující faktory se promítají do činnosti ústavu jak z hlediska příprav koncepce úkolů SPZV, tak i spolupráce s praxí, vědecké výchovy, atd.

V oblasti finančního zabezpečení se v roce 1988 nevyskytly výraznější problémy.

Závěrem lze konstatovat, že uplatnění nové koncepce ústavu a její další zpřesnění na základě analýzy vědeckovýzkumné orientace pracoviště v kontextu aktuálních potřeb plynoucích z přestavby společenského života přinesly již v roce 1988 některé výsledky v podobě zkvalitnění realizace a výstupů vědeckovýzkumné činnosti i rozsáhlejší a kvalitativně vyšší úrovně spolupráce se společenskou praxí, je však třeba nadále usilovat o zlepšení materiálně-technických, zvl. pak prostorových podmínek práce ústavu.


Prof. PhDr. R. Kodým CSc.
Ředitel

Vyhotovili:
PhDr. Vladimír Kebza,
vědecký tajemník PsÚ